

Odlučivanje i odluke

- Odlučivanje je sudska parnična radnja čiji je rezultat sudska odluka (čijem pripremanju, donošenju i sprovođenju služe sve ostale radnje).
- Odlučiti znači nesumnjivo i autoritativno rešiti neko sporno pitanje.
- Odlučivanje je **misaona opreacija** (sudski silogizam), ali i **akt volje** kojim je izražena volja zakonodavca sadržana u pravilima koja se primenjuju u konkretnom slučaju.
- Odluka je svaka izjava suda učinjena sa ciljem da proizvede pravno dejstvo (nekad se donosi i bez neke forme – o dopuštenosti mešanja, otvaranju postupka isl).

- Odluke se dele na **presude** (po pravilu, o tužbenom zahtevu, u pismenoj formi) i **rešenja**, koja se donose uvek kad sud ne odlučuje presudom (stav o procesnom pitanju, a izuzetno sud može i meritorno odlučiti rešenjem).
- **Prema cilju** odluke se dele na **pripremne** (stvaraju se pretpostavke za odlučivanje o glavnom pitanju – upravljanje parnicom) i **konačne** (kad se završava postupak pred sudom određenog sastava ili sudom uopšte – presuda, rešenje o obustavljanju postupka).

Presuda

- To je sudska odluka kojom se autoritativno, konačno i meritorno odlučuje o zahtevu za presudu.
- Sud donosi presudu **čim okonča raspravu** i objavljuje je na samom ročištu, ali u složenijim slučajevima on **odlaže** donošenje i strankama saopštava da će doneti odluku u zakonskom roku.

- Donošenje presude je posebna faza prvostepenog postupka koja počinje većanjem i glasanjem a završava se objavljivanjem samo u postupku pred većem.
- Sudija pojedinac neposredno izriče presudu.
- Kad veće odlučuje **odmah**, ono se povlači u nejavnu sednicu radi većanja i glasanja, a ako sud **odloži donošenje odluke** predsednik veća zakazuje većanje i glasanje (prisustvuju samo članovi veća i zapisničar koji sastavlja poseban zapisnik koji se zatvara u poseban omot, koji može otvoriti samo instancioni sud).

- **Predsednik veća** rukovodi većanjem i glasanjem.
- On i izveštava članove i predlaže nacrt odluke ako se nejavna sednica ne održava odmah.
- Posle većanja sledi **glasanje** (najpre najmlađi član a poslednji predsednik veća).
- Nijedan član ne može da se uzdrži od glasanja, a glasa se o svakom pitanju pojedinačno i odluci kao celini.
- Odluka je doneta kad predsednik veća **objavi** da je glasanje završeno, a član veća koji je ostao u manjini ima pravo da odvojeno mišljenje pismeno obrazloži ili da ga izdiktira u zapisnik ili da ga priloži zapisniku.

Forma i sadržina presude

- **Forma** - Presuda se mora **pismeno izraditi** (fiksira se sadržina i omogućava licima da za nju saznaju).
- **Sadržina** je utvrđena zakonom:
 - 1) "**U ime naroda**",
 - 2) **zaglavlje** – uvod (podaci o sudu, članovima veća, o strankama i zastupnicima, predmet spora, dan zaključenja glavne rasprave, ko je prisustvovao i dan donošenja presude),
 - 3) **dispozitiv** (odluka o zahtevu za presudu i o troškovima postupka – iako ona ne spada u presudu u materijalnom smislu, a može i odluka o naknadi štete zbog zloupotrebe procesnih ovlašćenja i o odbijanju procesnih prigovora.
 - 4) **obrazloženje** čine dve celine
 - **stanje stvari** – navodi, predlozi i procesni zahtevi stranaka, spornost činjenica i dokazna sredstva i
 - **motivi pobude i razlozi** suda za donošenje presude – kako je kvalifikovao spor, kako je izveo zaključak o činjenicama i kako je pravno ocenio utvrđene činjenice;
 - 5) **svojeručni potpis predsednika veća.**

Pojam pravnih lekova

- To su pravna sredstva kojima stranke vrše i ostvaruju pravo na pravni lek kao ustavno pravo, stranačke parnične radnje kojima stranke pobijaju odluke za koje tvrde da su nezakonite, sa ciljem postizanja njihove promene (ukidanja ili preinačenja).
- To su **dispozitivne parnične radnje** kojima se pokreće instancijski postupak i **ofanzivne parnične radnje** kojima stranke nastoje da promene pravnu situaciju stvorenu meritornom odlukom.

Vrste pravnih lekova

- 1) Prema tome da li se izjavljuju protiv pravnosnažnih ili nepravnosnažnih odluka, oni se dele na **redovne i vanredne**,
- 2) prema tome da li se kao organ kontrole javlja isti ili viši sud – na **remonstrativne i devolutivne**,
- 3) prema tome da li odlažu ili ne nastupanje izvršnosti – na **suspenzivne i nesuspenzivne**,
- 6) **prekluzivni i neprekluzivni** (prema vremenu izjavljivanja),
- **ograničeni i neograničeni** (prema ograničenosti razloga) i sl.

- **Redovni pravni lekovi su, na primer:**
žalba protiv presude i žalba protiv rešenja,.
- **Vanredni pravni lekovi su, na primer:**
revizija i zahtev za zaštitu zakonitosti.

Žalba protiv presude

- To je redovni pravni lek – dispozitivna parnična radnja kojom se vrši pravo na pravni lek i kojim se pobija prvostepena presuda i traži njena izmena.
- Ona je **redovan, neograničen, suspenzivan, devolutivan, prekluzivan i dvostran** pravni lek.
- Ulaganjem žalbe **otvara se drugostepeni postupak**, koji se sastoji iz postupka pred prvostepenim sudom i postupka pred drugostepenim sudom.

- **Forma** je **izričito pismena**.
- **Sadržina obuhvata:**
 - 1) označenje **presude** koja se pobija,
 - 2) **razlog** pobijanja,
 - 3) izjavu u pogledu **obima** pobijanja,
 - 4) **potpis** žalioaca.
- I kada nije naveden razlog pobijanja, sud uzima žalbu u postupak i proverava procesnu i materijalnopравnu ispravnost odluke.
- Žalba treba da sadrži i **zahtev** da sud ispita odluku i da je promeni (u celosti ili delimično) a ovo je **predmet instancionog postupka**.

Razlozi za žalbu

- To su nepravilnosti u prvostepenom postupku koje su prouzrokovale nepravilnu ili nezakonitu odluku.
- Po zakonu to su
 - 1) povrede odredaba parničnog postupka,
 - 2) pogrešno i nepotpuno utvrđeno stanje stvari i
 - 3) pogrešna primena materijalnog prava

Granice ispitivanja prvostepene odluke

- Drugostepeni sud ispituje prvostepenu presudu u **delu u kome se ona pobija** žalbom, a ako se to u žalbi ne vidi, sud uzima da je to deo u kojem stranka nije uspela u parnici.
- **Ako žalba sadrži samo nužne elemente** iz nje se ne vidi u kojem se delu pobija odluka i sud ex offo pazi samo na materijalnopravne povrede i one procesne povrede koje po zakonu imaju bitni značaj.
- **Ako žalba ima sve poželjne elemente njene sadržine** sud ipak ex offo pazi na procesne povrede sa bitnim značajem po zakonu i materijalnopravne povrede.
- Drugostepeni sud **nije vezan za žalbeni predlog** (zahtev za ukidanje ili preinačenje jer tu važe imperativne norme).

Odluke drugostepenog suda po žalbi

- **Reformatorna ovlašćenja** omogućavaju drugostepenom sudu da meritorno odlučuje (preinačenje i odbijanje žalbe i potvrđivanje prvostepene presude), a **kasatorna ovlašćenja** mu omogućavaju da vršenjem kontrolne funkcije ukine presudu ili odbaci žalbu.

- Drugostepeni sud odlučuje **REŠENJEM** kada:
 - 1) **odbacuje žalbu** kao neblagovremenu ili nedopuštenu,
 - 2) **ukida prvostepenu presudu i odbacuje tužbu,**
 - 3) **ukida prvostepenu presudu i pravnu stvar vraća prvostepenom sudu na ponovno suđenje.**Drugostepeni sud tu mora navesti u čemu se povreda sastoji. Na **ponovnoj raspravi** pred prvostepenim sudom se izvode one parnične radnje i raspravljaju ona pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud. Prvostepeni sud nije vezan pravnim shvatanjem drugostepenog suda.

- Drugostepeni sud odlučuje **PRESUDOM** kada:
 - 1) **odbija žalbu i potvrđuje prvostepenu presudu,**
 - 2) **preinačuje prvostepenu presudu**
 - a) ako je održao drugostepenu raspravu i utvrdio **različito stanje stvari,**
 - b) ako je prvostepeni sud **pogrešno ocenio isprave** i posredno izvedene dokaze a prvostepena odluka je zasnovana isključivo na tome,
 - c) ako je izveden **nepravilan zaključak** o postojanju nekih činjenica na osnovu činjenica koje su utvrđivane,
 - d) ako postoji **interpretaciona greška.**

Sadržina drugostepene odluke

- Ona ima specifično **obrazloženje** koje sadrži ocenu žalbenih navoda u pogledu **žalbenih razloga** i razloge koje je sud uzeo u obzir **ex offo**.
- **Rešenje o ukidanju** u obrazloženju treba da sadrži podatke o **procesnim povredama** sa bitnim značajem po zakonu i u čemu se one sastoje.
- **Rešenje o ukidanju presude i vraćanju stvari na ponovno suđenje** treba da sadrži i to **koje se radnje moraju ponoviti** zbog bitnih procesnih povreda, a ako su u pitanju **materijalnopravni nedostaci** – u čemu se oni sastoje. Drugostepeni sud **vraća spise** prvostepenom sudu sa dovoljnim brojem prepisa svoje odluke radi dostavljanja strankama i drugim zainteresovanim licima.